

Sygn. akt VIA Ca 1359/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący – Sędzia SA Teresa Mróz (spr.)

Sędzia SA Małgorzata Borkowska

Sędzia SO (del.) Aleksandra Kempczyńska

Protokolant sekr. sądowy Magdalena Męczkowska

po rozpoznaniu w dniu 12 listopada 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa J. K.

przeciwko (...) Bank (...) w G.

o ustalenie nieistnienia, ewentualnie stwierdzenie nieważności, ewentualnie uchylenie uchwał

na skutek apelacji pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 6 czerwca 2014 r., sygn. akt III C 724/13

I oddala apelację;

II zasądza od (...) Bank (...) w G. na rzecz J. K. kwotę 135 zł (sto trzydzieści pięć złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt VI A Ca 1359/14

UZASADNIENIE

Powód J. K. wniósł o ustalenie nieistnienia, ewentualnie stwierdzenie nieważności: uchwały nr (...) Zebrania Przedstawicieli (...) Bank (...) z siedzibą w G. z dnia 22 maja 2013 r. o nieuwzględnieniu odwołania J. K. i utrzymaniu w mocy uchwały Rady Nadzorczej Banku z dnia 17 kwietnia 2013 r. o wykluczeniu J. K. ze Spółdzielni oraz uchwały Rady Nadzorczej Banku z dnia 17 kwietnia 2013 r. o wykluczeniu J. K. ze Spółdzielni, ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd tak sformułowanego żądania, uchylenie w całości powołanych uchwał, a także zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powód podniósł, że został on wykluczony ze Spółdzielni bez żadnej podstawy prawnej, jako że podejrzenia Banku dotyczące sfalszowania przez niego podpisów członków nie dawały podstaw do uznania, iż dopuścił się on jakiegokolwiek przestępstwa, że Spółdzielnia nie spełniła zadość obowiązkowi stworzenia zainteresowanemu możliwości wypowiedzenia się w sprawie wykreślenia czy wykluczenia, ponieważ Rada Nadzorcza nie zawiadomiła go o stawianych zarzutach i odmówiła uzgodnienia dogodnego dla obydwu stron konfliktu

terminu spotkania celem złożenia wyjaśnień. J. K. podkreślił, że w zawiadomieniach o podjęciu uchwał, nie przedstawiono w sposób wyczerpujący i rzeczowy, ani zgodny z rzeczywistością motywów, jakimi się kierowały organy Banku przy podejmowaniu zaskarżonych uchwał. W ocenie powoda podjęte uchwały są przedczesne i całkowicie niezasadne, szczególnie w świetle umorzenia postępowania karnego dotyczącego popełnienia przestępstwa sfalszowania podpisów. J. K. podniósł, że zablokowanie jego inicjatywy w sprawie zmiany składu Rady Nadzorczej poprzez wykluczenie go z grona członków Spółdzielni miało charakter nieuprawnionej represji w odwecie za skorzystanie z ustawowych i statutowych uprawnień.

Pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz strony pozwanej kosztów postępowania według norm przepisanych.

Wyrokiem z dnia 6 czerwca 2014 r. Sąd Okręgowy w Warszawie stwierdził nieważność obu zaskarżonych przez powoda uchwał, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił i rozstrzygnął o kosztach postępowania.

Orzeczenie powyższe zapadło na podstawie następujących ustaleń faktycznych i rozważań prawnych Sądu Okręgowego:

(...) Bank (...) z siedzibą w G. prowadzi działalność bankową w formie spółdzielni i liczy 230 członków. Jednym z członków jest J. K..

W dniu 22 stycznia 2013 r. J. K. jako członek Banku (...) przesłał do Zarządu wniosek 30 członków Banku o zwołanie Zebrania Przedstawicieli Banku (Walnego Zgromadzenia Banku) oraz Zebrań Grup Członkowskich w celu odwołania dotychczasowych i powołania nowych przedstawicieli Rady Nadzorczej. Jednocześnie, poprosił on o powiadomienie na piśmie o terminie, w jakim odbędą się Zebrania Grup Członkowskich.

W odpowiedzi na ten wniosek, Zarząd Banku podjął uchwałę nr (...) z dnia 6 lutego 2013 r. w sprawie odmowy zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Przedstawicieli (...) Banku (...) z siedzibą w G.. Pismem z dnia 12 lutego 2013 r. poinformował, że nie znalazł podstaw formalnych do uwzględnienia zgłoszonego żądania wskazując, że autentyczność niektórych podpisów złożonych na przesłanym przez J. K. wniosku wzbudziła poważną wątpliwość, dlatego też – po dokonaniu weryfikacji tych podpisów przez główną księgową Banku – Zarząd nie potwierdził prawdziwości 15 oświadczeń woli. W dniu 23 i 25 stycznia 2013 r. A. K. (1) nawiązała kontakt telefoniczny z 17 osobami wskazanymi na złożonych listach i pięcioro z tych osób, tj. Z. J., E. P. (1), S. C., R. P. i E. P. (2) zaprzeczyli, aby podpisywali żądanie zwołania Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli. Do pozostałych wymienionych Zarząd wystosował pisemne zawiadomienie o stwierdzeniu nieprawidłowości w zakresie listy osób wnioskujących zwołanie zebrania i istnieniu pilnej konieczności ich weryfikacji, dlatego też poprosił o pisemne potwierdzenie złożenia podpisu na wniosku w terminie do dnia 4 lutego 2013 r. pod rygorem pominięcia członka jako osoby wnioskującej. Jedynie 2 osoby potwierdziły autentyczność oświadczenia woli.

Bank złożył zawiadomienie o ujawnieniu okoliczności wskazujących na to, że w dniu 22 stycznia 2013 r. J. K., w celu zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Przedstawicieli, posłużył się listą zawierającą co najmniej 5 sfalszowanych podpisów, co uzasadnia przypuszczenie popełnienia przestępstwa wyczerpującego znamiona art. 270 § 1 k.k. Postanowieniem z dnia 29 maja 2013 r. umorzono powyższe dochodzenie.

Pismem z dnia 19 lutego 2013 r. J. K. zwrócił się do Zarządu Banku o przesłanie decyzji Zarządu dotyczącej zwołania Zebrania Przedstawicieli i poprzedzających go zebrań Grup Członkowskich, jednakże nie otrzymał na nie odpowiedzi.

Pismem z dnia 10 marca 2013 r. J. K. poinformował Radę Nadzorczą Banku o złożeniu przez niego wniosku o zwołanie Zebrania Przedstawicieli i nieuwzględnieniu go przez Zarząd oraz zwrócił się z wnioskiem o zwołanie Zebrania Przedstawicieli.

Uchwałą nr (...) z dnia 13 marca 2013 r. Rada Nadzorcza (...) Banku (...) z siedzibą w G. nie znalazła podstaw pozwalających uznać wniosek J. K. za zasadny i postanowiła nie zwoływać Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli

Banku. W odpowiedzi na pismo z dnia 10 marca 2013 r., Rada Nadzorcza pismem z dnia 20 marca 2013 r. stwierdziła, że ustalenia Zarządu co do braków formalnych zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Przedstawicieli Banku są prawidłowe, a dokonana weryfikacja oświadczeń członków Banku nie doprowadziła do udokumentowania, aby przedstawione żądanie poparte było wymaganym kworum członków.

Pismem z dnia 26 marca 2013 r. Rada Nadzorcza poinformowała J. K., że w związku z wszczętą procedurą w przedmiocie wykluczenia go ze Spółdzielni, wzywa do złożenia wyjaśnień w siedzibie Banku w dniu 17 kwietnia 2013 r.

W dniu 11 kwietnia 2013 r. J. K. złożył do Rady Nadzorczej pismo, w którym zawarł prośbę o podanie treści uchwały o niezwołaniu Zebrania Przedstawicieli wraz z uzasadnieniem oraz poinformowanie o treści stawianych zarzutów w związku z wszczęciem procedury wykluczenia ze Spółdzielni, proponując przy tym ustalenie terminu na spotkanie, podczas którego chciałby złożyć wyjaśnienia w sprawie.

W dniu 17 kwietnia 2013 r. Rada Nadzorcza podjęła uchwałę nr (...) o wykluczeniu J. K. ze Spółdzielni z powodu posłużenia się przez niego wnioskiem z dnia 22 stycznia 2013 r., na którym podpisy 15 członków Banku zostały sfalszowane. Pismem z dnia 19 kwietnia 2013 r. J. K. został zawiadomiony o wykluczeniu go ze Spółdzielni z powodu działań destabilizujących funkcjonowanie Banku, działań na szkodę dobrego wizerunku Banku oraz popełnienia czynu polegającego na tym, że w dniu 22 stycznia 2013 r. wystąpił z żądaniem zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Przedstawicieli, posługując się listą zawierającą sfalszowane podpisy członków banku w imieniu, których miał działać.

W dniu 21 kwietnia 2013 r. J. K. wniósł do Zebrania Przedstawicieli odwołanie od uchwały z dnia 17 kwietnia 2013 r. o wykluczeniu go ze Spółdzielni wobec braku dowodów potwierdzających sfalszowanie przez niego jakichkolwiek podpisów. Zebranie Przedstawicieli członków Banku zostało zwołane na dzień 22 maja 2013 r. W punkcie 23 porządku obrad przewidziano podjęcie uchwały w sprawie rozpatrzenia odwołania J. K. ze Spółdzielni.

W dniu 24 kwietnia 2013 r. odbyło się Zebranie Grupy Członkowskiej (...), na którym miały zostać podjęte uchwały o odwołaniu dwóch dotychczasowych Przedstawicieli i powołaniu w ich miejsce nowych oraz uchwała zobowiązująca przedstawicieli tej grupy do głosowania na Zebraniu Przedstawicieli zwołanym na dzień 22 maja 2013 r. Na zebraniu tym podjęto uchwałę nr (...) o odwołaniu dwóch delegatów A. C. i M. W. na Walne Zebranie ze względu na niewłaściwe reprezentowanie. Uchwała została podjęta przy 8 głosach za, 4 głosach przeciw i 3 głosach wstrzymujących się.

W dniu 22 maja 2013 r. odbyło się Zebranie Przedstawicieli Banku, na którym podjęto uchwałę nr (...) w sprawie rozpatrzenia odwołania J. K. od uchwały Rady Nadzorczej dotyczącej wykluczenia ze Spółdzielni. Na Zebraniu tym odczytano opinię radcy prawnego A. N. o nieważności uchwał podjętych przez Zebranie Grupy Członkowskiej – Tereny Wiejskie z dnia 24 kwietnia 2013 r. Sekretarzem zebrania został wybrany A. C. (przy 19 głosach za, przy 1 głosie wstrzymującym się). Po wysłuchaniu wyjaśnień w przedmiocie wykluczenia ze Spółdzielni i zapoznaniu się ze stanowiskiem Zarządu i Rady Nadzorczej postanowiono – liczbą głosów 18 do 2 – nie uwzględnić odwołania i utrzymać w mocy uchwałę Rady Nadzorczej Banku o wykluczeniu J. K. oraz podtrzymać uzasadnienie Rady Nadzorczej w tej kwestii.

Pismem z dnia 24 maja 2013 r., doręczonym Spółdzielni w dniu 28 maja 2013 r., J. K. zwrócił się do Zarządu o przesłanie następujących dokumentów: protokołu z Zebrania Przedstawicieli odbytego w dniu 22 maja 2013 r. wraz z listą obecności i podjętą uchwałą, protokołu z Zebrania Grupy Członkowskiej (...) odbytego w dniu 24 kwietnia 2013 r. wraz z listą obecności i podjętymi uchwałami oraz uzasadnienia unieważnienia wszystkich podjętych uchwał przez Zebranie Grupy Członkowskiej (...). W odpowiedzi na powyższe, pismem z dnia 14 czerwca 2013 r. Zarząd (...) Banku (...) z siedzibą w G. odmówił doręczenia wskazanych dokumentów, informując, że powód ma prawo do zapoznania się z ich treścią w siedzibie Spółdzielni.

Pismem z dnia 27 maja 2013 r. J. K. przekazano zawiadomienie o Uchwale Zebrania Przedstawicieli Banku w sprawie wykluczenia go ze Spółdzielni, którą podjęto na głosowaniu jawnym, przy obecności J. K. i dwudziestu Przedstawicieli uprawnionych do głosowania, gdzie osiemnastu z nich głosowało „za” uchwałą, tj. za nieuwzględnieniem odwołania i utrzymaniu w mocy uchwały Rady Nadzorczej Banku o wykluczenie ze Spółdzielni. Jednocześnie, Zebranie

Przedstawiciele podtrzymało uzasadnienie Rady Nadzorczej w którym wskazano, że załączona przez J. K. lista osób zawiera niektóre podpisy, które noszą cechy wskazujące na fałszerstwo (podrobienie).

W tych okolicznościach faktycznych Sąd Okręgowy uznał, że powództwo o stwierdzenie nieważności zaskarżonych uchwał jest zasadne, natomiast niezasadne okazało się powództwo o ustalenie nieistnienia zaskarżonych uchwał. Powód wskazywał, że podstawą ustalenia nieistnienia uchwały Zebrania Przedstawicieli, jest to, że brały w nim udział osoby, które zostały odwołane uprzednio na zebraniach grup członkowskich, natomiast podstawą ustalenia nieistnienia zaskarżonej uchwały Rady Nadzorczej, wskazane w uzasadnieniu pozwu naruszenia przepisów prawa w tym art. 24 § 4 i § 5 Prawa spółdzielczego.

Sąd Okręgowy podniósł, że z przebiegu głosowania przeprowadzonego na Zgromadzeniu Przedstawicieli w dniu 22 maja 2013 r. nie można wysnuć wniosku, że uchwała z dnia 22 maja 2013 r. o nieuwzględnieniu odwołania J. K. i utrzymaniu w mocy Uchwały Rady Nadzorczej Banku z dnia 17 kwietnia 2013 r. była nieistniejąca. Strona powodowa nie wykazała, aby w toku głosowania nad uchwałą w sprawie odwołania od uchwały Rady Nadzorczej w przedmiocie wykluczenia powoda z członkostwa w Spółdzielni zostały popełnione takiego rodzaju uchybienia, które dyskwalifikują jej istnienie. Uchwała została podjęta przez 20 Przedstawicieli (spośród uprawnionych 29 delegatów), w związku z powyższym, nawet gdyby uwzględnić to, że w głosowaniu brały udział osoby wykluczone z grona delegatów, na Zebraniu Przedstawicieli w dniu 24 kwietnia 2013 r. było wystarczające quorum, aby podjąć niniejszą uchwałę. Tożsama okoliczność była podstawą wykluczenia możliwości uznania za nieistniejącą uchwały Rady Nadzorczej w przedmiocie wykluczenia powoda z członkostwa w Spółdzielni. Uchwałę tę podjął bowiem kompetentny organ, w przewidzianym statutowo składzie.

Odnośnie do żądania ustalenia nieważności zaskarżonych uchwał, Sąd podkreślił, że w świetle treści przepisu art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego, uchwała sprzeczna z ustawą jest nieważna. Strona zarzucając sprzeczność uchwały z konkretnie wskazanym przepisem prawa może wnosić o stwierdzenie (ustalenie) jej nieważności, przy czym podstawą prawną powództwa będzie art. 189 k.p.c., którego przesłanki muszą być jednocześnie spełnione. Uchwała taka nie może więc podlegać uchyleniu.

W ocenie Sądu Okręgowego powód wykazał istnienie po jego stronie interesu prawnego, gdy bowiem nie zachodzą przesłanki wykluczenia wymienione w statucie lub ustawie, uchwała o wykluczeniu z grona członków narusza prawo, a zatem członek spółdzielni ma interes prawny w wyeliminowaniu takiej uchwały z obrotu prawnego.

Sąd zwrócił uwagę, że z treści § 14 ust. 1 pkt 2 lit. (d) statutu Banku (który stanowi niemalże powtórzenie zapisu, jaki widnieje w art. 24 § 2 Prawa spółdzielczego) wynika, że członkostwo ustaje na skutek wykluczenia, które może nastąpić w wypadku, gdy z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w Banku (...) nie da się pogodzić z postanowieniami statutu Banku lub z dobrymi obyczajami, a w szczególności na skutek podania nieprawdziwych danych organom Banku (...), jeśli decyzja zależy od tych danych. Zarówno Rada Nadzorcza jak i Zebranie Przedstawicieli w podjętej uchwale o wykluczeniu J. K. z członkostwa w Banku (...) odwoływali się do naruszenia przez powoda § 14 ust. 1 lit d Statutu, które to postanowienie nie istnieje. Pozwana wskazywała na oczywistą omyłkę pisarską, niemniej jednak mając na uwadze to, że Spółdzielnia winna wskazać podstawę odwołania członka w sposób konkretny, błąd ten nie sposób traktować jako niedokładność, tym bardziej, że powodowi nie sposób postawić zarzutu działania opisanego w postanowieniu § 14 ust. 1 pkt 2 lit. (d) statutu Banku. Powód nie działał bowiem w sposób bezprawny (sprzeczny z prawem lub zasadami współżycia społecznego), a jedynie realizował swoje uprawnienie do wystąpienia do Zarządu z wnioskiem o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania. Wina umyślana zachodzi wówczas, gdy stosunek psychiczny członka do jego czynu jest świadomy, a ponadto, gdy dany członek, mając świadomość szkodliwości skutków swojego postępowania chce tego dokonać bądź godzi się na to. Rażące niedbalstwo natomiast zachodzi, gdy dany członek Spółdzielni nie zachował staranności, jakiej można wymagać, mimo że możliwość wystąpienia skutku mógł przewidzieć. W ocenie Sądu Okręgowego nie sposób powodowi postawić zarzutu, że przedstawiając listy zawierające podpisy członków Banku o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zebrania wiedział on lub powinien wiedzieć (przy dołożeniu należytej staranności), że podpisy nie zostały nakreślone przez osoby podpisane na liście. Z kolei, zdaniem Sądu Okręgowego weryfikacja podpisów dokonana przez pracowników

banku a polegająca na telefonicznej lub listownej próbie uzyskania informacji, czy dana osoba złożyła podpis pod wnioskiem o zwołanie Walnego Zgromadzenia nie może być podstawą uznania nawet, że w stosunku do powoda należy wysunąć podejrzenie przedłożenia list z fałszywymi podpisami. Tym bardziej, że wyniki wszczętego z inicjatywy Banku postępowania karnego nie dały podstaw do uznania, że powód dopuścił się jakiegokolwiek przestępstwa. W toku czynności wszczętych przez organy ścigania okazało się bowiem, że J. K. posłużył się obiema listami w ten sposób, że dołączył je do wniosku o zwołanie Walnego Zgromadzenia Banku. Sam przyznał, iż zbierał podpisy tylko do jednej z list, na której znajduje się 8 podpisów. Dane H. K. i A. K. (2) wpisał sam, jednakże osoby te potwierdziły wpis nakreślając obok danych na liście swoją parafkę. Druga lista podpisów, na której znajdują się 22 pozycje, nie została zebrana przez J. K.. E. P. (1) wpisał dane 3 osób: S. C., E. P. (2) i R. P., ale zrobił to na prośbę wspomnianych osób, które myślały, że lista ma na celu zebranie danych osób, które należą do członkostwa (...) Banku (...) z siedzibą w G.. Jak wskazał J. K. w toku przesłuchania, kierując pismo do Banku nie miał świadomości, że którykolwiek wpis na liście nie jest wpisem pochodzącym od osoby uprawnionej, a nadto że nie były to podpisy a jedynie wykaz danych osób. Za zupełnie bezpodstawne, zdaniem Sądu Okręgowego, uznać należy wiązanie zarzutów co do naruszenia dobrego imienia Banku z żądaniem członków Banku (...) co do zwołania Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia.

W ocenie Sądu pierwszej instancji powód zasadnie podnosił kwestię dotyczącą tego, że czynności w toku Zebrania Przedstawicieli były podejmowane przez osoby, które zostały wykluczone uchwałą grupy członkowskiej z grona Przedstawicieli. Ponadto na Sekretarza Zebrania został wybrany A. C., których uchwałą z dnia 24 kwietnia 2013 r. został odwołany z grona Przedstawicieli Grupy Członkowskiej (...). Skoro Zebraniom Grup Członkowskim, w Statucie Spółdzielni (§ 38 pkt 5) zostało przyznane uprawnienie do wybierania i odwołania przedstawicieli na Zebraniu Przedstawicieli i uchwała w tym przedmiocie została podjęta, to nie sposób jest uznać, że osoba odwołana może brać czynny udział w Zebraniach Przedstawicieli. Sąd odwołując się do stanowiska judykatury podkreślił, że nie można uznać za wystarczające do uznania uchwały za nieważną istnienie opinii radcy prawnego o nieważności uchwały Zebrania Grupy Członkowskiej, wpisanej do protokołu obrad Zebrania Przedstawicieli.

W konsekwencji Sąd uznał, że żaden z odwołanych Przedstawicieli nie powinien brać udziału w Zebraniu Przedstawicieli i konieczne było zarządzenie wyborów uzupełniających przedstawicieli Grupy Członkowskiej (...), albo podjęcie kroków prawnych zmierzających do stwierdzenia nieważności przedmiotowej uchwały przez Sąd. W innym wypadku dochodzi do naruszenia postanowień § 23 Statutu i art. 37 § 4 ustawy Prawo spółdzielcze, zgodnie z którym członek spółdzielni niebędący przedstawicielem może uczestniczyć w zebraniu przedstawicieli bez prawa głosu. Obliczanie quorum, jak również dopuszczenie do głosowania osób, które zostały odwołane z grona delegatów, jako sprzeczne z prawem, powoduje nieważność zaskarżonej uchwały zebrania przedstawicieli, tym bardziej, że jak wskazywali świadkowie, w toku podejmowania uchwał na Zebraniu Przedstawicieli, był wywierany wpływ na głosowanie poprzez wygłaszanie negatywnych opinii na temat powoda.

W ocenie Sądu Okręgowego powielenie przez Zebranie Przedstawicieli podstaw wykluczenia powoda z członkostwa w Banku również stanowi przejaw działania niezgodnego z prawem, tym bardziej, że powód zasadnie zarzucał Radzie Nadzorczej naruszenie art. 24 § 4 Prawa spółdzielczego, którego treść stanowi, że organ, do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykluczenia albo wykreślenia, ma obowiązek wysłuchać wyjaśnień zainteresowanego członka spółdzielni. W niniejszej sprawie Rada Nadzorcza, której stosownie do § 27 ust. 2 pkt 9 Statutu pozwanego zostały przekazane kompetencje do podejmowania uchwał w sprawie wykluczenia, nie wysłuchała powoda przed podjęciem kwestionowanej uchwały. Jakkolwiek obowiązek ten nie może być uważany za bezwzględnie wiążący, niezależnie od okoliczności związanych z wysłuchaniem zainteresowanego członka spółdzielni, to jednak organ spółdzielni ma obowiązek stworzenia zainteresowanemu członkowi możliwość wypowiedzenia się w sprawie wykreślenia czy wykluczenia. Skoro powód złożył pismo, w którym wnosił o przedstawienie zarzutów, aby mógł się do odpowiedzi na nie przygotować, przy szeroko ujętym wachlarzu podstaw i stanów faktycznych, stanowiących podstawę wykluczenia z członkostwa, zasadnym było przynajmniej wskazanie zarzutu, który będzie podstawą wyjaśnień. Skoro stosunek członkowski, jest stosunkiem wzajemnym, o charakterze korporacyjnym, a członek spółdzielni ma prawo oczekiwać nie tylko spełnienia przez spółdzielnię jej zobowiązań wobec członków, lecz także – równorzędnego traktowania jej członków.

Sąd Okręgowy uznał za trafny zarzut powoda, że uzasadnienie zawarte w zawiadomieniach o zaskarżonych uchwałach, nie przedstawia w sposób wyczerpujący i rzeczowy motywów, jakimi kierowały się organy strony pozwanej, co nie czyni zadość wymaganiami z art. 24 § 5 Prawa spółdzielczego stanowiącego, że organ, który podjął uchwałę w sprawie wykreślenia albo wykluczenia, ma obowiązek zawiadomić członka na piśmie wraz z uzasadnieniem o wykreśleniu albo wykluczeniu ze spółdzielni w terminie dwóch tygodni od dnia podjęcia uchwały. Uzasadnienie powinno w szczególności przedstawiać motywy, którymi kierował się organ spółdzielni uznając, że zachowanie członka wyczerpuje przesłanki wykluczenia albo wykreślenia określone w statucie. Sąd pierwszej instancji stwierdził, że zawiadomienie o wykluczeniu J. K. ze Spółdzielni było skonstruowane nieprecyzyjnie, jak również nie wyjaśniało powodowi przyczyn uznania jego działań za destabilizujące funkcjonowanie Banku, działań na szkodę dobrego wizerunku, popełnienia czynu polegającego na tym, że w dniu 22 stycznia 2013 r. wystąpił on z żądaniem zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Przedstawicieli, posługując się listą zawierającą sfałszowane podpisy członków Banku, w imieniu których miał działa. Zdaniem Sądu nie można uznać za bezprawne, zawinione i nakierowane na szkodzenie spółdzielni działania danego jej członka, jeżeli spółdzielnia, mimo jego żądań, nie wywiązuje się ze swoich wobec niego zobowiązań i nie udziela mu rzetelnych i wyczerpujących wyjaśnień co do przyczyn takiego stanu rzeczy.

Sąd w postępowaniu o stwierdzenie nieważności, czy też uchylenie uchwały organu spółdzielni w przedmiocie wykluczenia członka nie może badać, czy istniały inne jeszcze przyczyny niepowołane w uchwale o wykluczeniu, które mogłyby ewentualnie uzasadniać wykluczenie członka spółdzielni.

W ocenie Sądu Okręgowego przedstawione przez stronę pozwaną zarzuty nie mają potwierdzenia w przedstawionym stanie faktycznym i nie mogą służyć za podstawę wykluczenia J. K. ze Spółdzielni. Nie znajdują też uzasadnienia powołane w uzasadnieniu uchwały Zebrania Przedstawicieli zarzuty, jakoby działania J. K. były czynione bez ważnej przyczyny, godziły w dobry wizerunek Banku i stwarzały poczucie destabilizacji. Sąd podkreślił, iż złożenie wniosku o zwołanie Nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Banku w celu odwołania dotychczasowych i powołania nowych Przedstawicieli było skorzystaniem z ustawowego i statutowego uprawnienia, nie stanowiącego znamion czynności dokonywanych na szkodę Banku.

Sąd Okręgowy podkreślił, że co do zasady w orzecznictwie przyjmuje się, że zasadnym jest jedynie uchylenie uchwały Walnego Zebrania, w sytuacji wniesienia w trybie wewnątrzspółdzielczym odwołania przez wykluczonego członka. Powództwo o uchylenie uchwały rady nadzorczej spółdzielni przysługuje - poza przypadkiem przewidzianym w art. 198 § 2 Prawa spółdzielczego - jedynie wówczas, gdy przedmiotem uchwały jest wykluczenie lub wykreślenie członka, a walne zgromadzenie w postępowaniu wewnątrzspółdzielczym nie podjęło uchwały w terminie ustalonym w statucie.

W przedmiotowej sprawie, z uwagi na stwierdzenie nieważności zaskarżonej uchwały zasadnym było dokonanie oceny zgodności z prawem uchwały Rady Nadzorczej. To, czy określona uchwała rady nadzorczej spółdzielni z powodu pewnych uchybień może być uchylona, innymi słowy wzruszona przez sąd, w wyniku powództwa członka spółdzielni, czy też jest dotknięta inną sankcją, w szczególności nieważnością, stanowi kwestię materialnoprawną. W dniu 17 kwietnia 2013 r. podjęła ona uchwałę nr (...) o wykluczeniu J. K. ze Spółdzielni z powodu posłużenia się przez niego wnioskiem z dnia 22 stycznia 2013 r., na którym podpisy 15 członków Banku zostały sfałszowane. Sąd wskazał, że ustalenia Rady Nadzorczej pozostają w sprzeczności z późniejszymi ustaleniami organów ścigania, które umorzyły postępowanie karne w sprawie w dniu 29 maja 2013 r. Ponadto, pomimo wyrażenia przez powoda woli złożenia wyjaśnień w związku z wszczętą procedurą wykluczenia, nie został on wysłuchany, czym uniemożliwiono mu obronę jego praw i ustosunkowania się do zarzutów. Zdaniem Sądu Okręgowego, żądanie stwierdzenia nieważności przedmiotowej uchwały podlega zatem uwzględnieniu na podstawie art. 189 k.p.c. z uwagi na sprzeczność tej uchwały z przepisami Prawa spółdzielczego. W ocenie Sądu wskazane wyżej uchybienia przepisom art. 24 § 2, 24 § 4 i 24 § 5 ustawy Prawo spółdzielcze były podstawą do uznania uchwały Rady Nadzorczej za nieważną.

Odnosząc się do żądania ewentualnego, Sąd uznał, że roszczenie o uchylenie uchwały Rady Nadzorczej z dnia 17 kwietnia 2013 r. jest bezzasadne, albowiem powód odwołał się od omawianej uchwały w trybie wewnątrzspółdzielczym. Natomiast uchwała Zebrania Przedstawicieli, wobec naruszenia szeregu przepisów prawa spółdzielczego, nie może podlegać uchyleniu, gdyż uchylenia można się domagać w przypadku, gdy chodzi o

nieważność względna. Na mocy art. 42 § 2 Prawa spółdzielczego uchwała sprzeczna z prawem dotknięta jest sankcją nieważności ex lege, co może być przedmiotem ustalenia w procesie, ale żądanie jej uchylenia jest bezprzedmiotowe. Jednocześnie Sąd podkreślił, że zgodnie z art. 321 § 1 k.p.c. sąd nie może wyrokować, co do przedmiotu, który nie był objęty żądaniem. W związku z powyższym żądanie ewentualne, Sąd uznał za bezprzedmiotowe.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego orzeczenia wywiodła pozwana. Zaskarżając wyrok w części w zakresie uwzględniającym powództwo o stwierdzenie nieważności zaskarżonych uchwał (pkt I i II) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach postępowania, zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego:

- błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę rozstrzygnięcia polegający na przyjęciu, że w zawiadomieniu o wykluczeniu wskazano powodowi nieistniejącą podstawę wykluczenia, braku istnienia podstaw podejrzenia, że powód przedstawił listy z fałszowanymi podpisami, udziału w Zebraniu Przedstawicieli nieuprawnionych osób i wpływu tej okoliczności na nieważność uchwały o wykluczeniu powoda, związku pomiędzy negatywną opinią o powodzie a ważnością uchwały o jego wykluczeniu, że treść zawiadomień o wykluczeniu nie wyjaśniała powodowi przyczyn uznania jego działań za destabilizujących funkcjonowanie banku, działań na szkodę dobrego wizerunku, popełnienia czynu polegającego na tym, że w styczniu 2013 r. wystąpił on z żądaniem zwołania Nadzwyczajnego Zgromadzenia Przedstawicieli posługując się listą zawierającą sfalszowane podpisy członków w imieniu których miał działać,

Pozwana zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa procesowego

- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez pominięcie ustalenia, czy powód był legitymowany przez innych członków do żądania zwołania nadzwyczajnego Zebrania Przedstawicieli,

- art. 254 § 1 k.p.c. poprzez kwestionowanie dopuszczalności badania pisma bez udziału biegłego,

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego w zakresie badania autentyczności dokumentów, zakwestionowanie wiarygodności zeznań świadków wnioskowanych przez stronę pozwaną bez wskazania istotnej przyczyny.

Ponadto pozwana zarzuciła Sądowi Okręgowemu naruszenie prawa materialnego:

- art. 42 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze poprzez jego zastosowanie, mimo braku ku temu podstaw,

- art. 24 § 2, 4 i 5 ustawy Prawo Spółdzielcze,

- art. 42 Konstytucji poprzez bezpodstawne przyjęcie naruszenia zasady domniemania niewinności w związku z podjęciem uchwał o wykluczeniu powoda zanim zapadł skazujący wyrok.

W konkluzji apelacji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie powództwa, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja pozwanej pozbawiona jest uzasadnionych podstaw prawnych i jako taka podlega oddaleniu.

Sąd Apelacyjny aprobuje poczynione przez Sąd Okręgowy ustalenia faktyczne oraz dokonaną przez ten Sąd ocenę prawną zebranego w sprawie materiału dowodowego.

Nie okazały się zasadne podniesione w apelacji zarzuty naruszenia zarówno prawa procesowego jak i materialnego.

Nie można zgodzić się z zarzutem naruszenia przez Sąd Okręgowy przepisu art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dowolną ocenę materiału dowodowego w zakresie badania autentyczności dokumentów. Zarzut fałszowania dokumentów nie może być poddany ocenie jedynie w drodze przesłuchania świadków. Wskazać należy, że sama pozwana podjęła czynności zmierzające do wykazania popełnienia przez powoda czynu zabronionego składając zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa określonego w art. 270 § 1 k.k. polegającego na posłużeniu się przez powoda listą zawierającą sfałszowane podpisy członków pozwanej w celu zwołania nadzwyczajnego zgromadzenia. Postępowanie jednak w tej sprawie postanowieniem Prokuratora Prokuratury Rejonowej w P. z dnia 29 maja 2013 r. zostało umorzone.

Sąd Okręgowy w sposób przekonujący wyjaśnił przyczyny, dla których uznał, że nie należy do kompetencji pracowników pozwanej dokonywanie badania autentyczności zebranych przez powoda podpisów. Dowód ze świadków, przy zarzucie używania za autentyczny, podrabiania lub przerabiania dokumentu lub używania takiego dokumentu jako autentycznego, nie może zastąpić dowodu z opinii biegłego.

Ponadto wbrew twierdzeniom zawartym w apelacji, Sąd Okręgowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wskazał przyczyny, dla których jednym dowodom dał wiarę, innym zaś waloru wiarygodności odmówił.

Z tych samych powodów nietrafny okazał się zarzut naruszenia art. 254 k.p.c.

Nie może odnieść skutku zamierzonego przez apelującą zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Przedmiotem bowiem niniejszego postępowania jest badanie, czy zachodziły, określone w ustawie i statucie, przesłanki do wykluczenia powoda z grona członków spółdzielni. Wobec tego bez znaczenia dla rozstrzygnięcia pozostaje okoliczność, czy powód miał legitymację do zwołania nadzwyczajnego zebrania przedstawicieli. Ponadto w ocenie Sądu Apelacyjnego, nie można stawiać powodowi skutecznego zarzutu, że był jedynym inicjatorem i propagatorem zwołania w trybie nadzwyczajnym zebrania przedstawicieli jako podstawy do ewentualnego wykluczenia powoda ze spółdzielni.

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie są również zasadne zarzuty sprzeczności ustaleń faktycznych Sądu Okręgowego z treścią zebranych w sprawie dowodów.

Słusznie bowiem wskazał Sąd Okręgowy, że w zawiadomieniu o wykluczeniu powoda z grona członków spółdzielni wskazana została podstawa prawna nieistniejąca. Zgodnie z paragrafem 14 ust. 2 lit. d Statutu pozwanej członkostwo ustaje na skutek wykluczenia, którego podstawą jest między innymi podanie nieprawdziwych danych organom Banku (...), jeżeli decyzja zależy od tych danych. Wskazanie zatem w zawiadomieniu jako podstawy wykluczenia paragrafu 14 ust. 1 lit. d (wobec braku takiego postanowienia statutu) jest wskazaniem nieistniejącej w statucie podstawy wykluczenia. Wykluczenie z grona członków spółdzielni jest dla członka sankcją najbardziej dotkliwą, dlatego też organ spółdzielni dokonujący wykluczenia nie może powoływać się na oczywistą omyłkę we wskazaniu podstawy prawnej wykluczenia. Skoro z art. 24 § 2 ustawy Prawo spółdzielcze wynika, że wykluczenie członka ze spółdzielni może nastąpić w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub z powodu rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu spółdzielni lub dobrymi obyczajami, a **przyczyny wykluczenia określa Statut**, to na organie spółdzielni ciąży obowiązek wskazania istniejącej podstawy wykluczenia.

Nie jest również słuszny zarzut nieprawidłowego przyjęcia przez Sąd Okręgowy braku istnienia podstaw podejrzenia, że powód przedłożył listy z fałszywymi podpisami. Jak wyżej wskazano fałszowanie dokumentów stanowi przestępstwo o charakterze umyślnym. Zatem, by wykazać istnienie ustawowej przesłanki wykluczenia członka ze spółdzielni (gdy z **winy umyślnej lub z powodu rażącego niedbalstwa** członka jego dalsze pozostawanie w spółdzielni nie da się pogodzić z postanowieniami statutu lub dobrymi obyczajami) nie wystarcza powołanie się jedynie na podejrzenie, że powód przedłożył listy z fałszywymi podpisami.

Wskazać należy, że przepis art. 24 § 2 ustawy z 1982 r. - Prawo spółdzielcze stanowi jedynie ogólnie, iż wykluczenie członka ze spółdzielni może nastąpić w wypadku, gdy z jego winy umyślnej lub z powodu rażącego niedbalstwa dalsze pozostawanie w spółdzielni byłoby sprzeczne z postanowieniami statutu spółdzielni lub dobrymi obyczajami. O istnieniu winy umyślnej można mówić wówczas, gdy stosunek psychiczny członka do jego czynu jest świadomy,

a ponadto gdy dany członek, mając świadomość szkodliwości skutku swojego postępowania, chce tego dokonać lub godzi się na to. Z rażącym niedbalstwem mamy do czynienia wtedy, gdy członek spółdzielni nie zachował staranności, jakiej można wymagać, mimo że możliwość wystąpienia skutku mógł przewidzieć (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 września 2014 r., sygn. akt I A Ca 387/14). Okoliczności wskazywane przez pozwaną jako podstawy przyjęcia istnienia przesłanek skutkujących wykluczeniem nie noszą cech, o jakich mowa wyżej.

Odnosnie do zarzutu błędnych ustaleń Sądu Okręgowego w zakresie udziału w Zebraniu Przedstawicieli osób nieuprawnionych i wpływu tej okoliczności na nieważność uchwały o wykluczeniu powoda, wskazać należy, że w sposób nieuprawniony pozwana podnosi, że Sąd nie zbadał, czy uchwała odwołująca przedstawicieli przez grupę członkowską istnieje. Uchwała ta nie była przedmiotem badania sądu w przedmiotowej sprawie. Natomiast jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy, że uchwała nawet dotknięta wadami istnieje dopóki nie zapadnie prawomocny wyrok co do uchylenia, stwierdzenia nieważności czy ustalenia nieistnienia takiej uchwały. Sąd Okręgowy w niniejszym postępowaniu nie miał kompetencji do badania istnienia czy też nie uchwały odwołującej przedstawicieli. Słusznie zatem Sąd pierwszej instancji przyjął, że branie udziału w Zebraniu Przedstawicieli osób nieuprawnionych należy ocenić jako mające wpływ na nieważność uchwały podjętej na tym Zebraniu, skoro jak zeznała świadek P., głosowanie na Zebraniu nie odbywało się w sposób swobodny, wywierany był nacisk na głosujących, świadek P. zeznała, że „właśnie na tym zebraniu dostałam reprimendę, że nie tak głosuję, jak powinnam. Czy chce żeby w dalszym ciągu głupek rządził?”.

Oczywiście każdy ma prawo wypowiedzenia opinii o innych osobach, nie zawsze pozytywnych. Jednakże, mając na uwadze burzliwy przebieg Zebrania Przedstawicieli, wywieranie nacisku na głosujących, wyrażanie negatywnych opinii o powodzie przed Zebraniem, należy uznać jako mające wpływ na treść podejmowanych uchwał. W tym miejscu ubocznie jedynie należy wskazać, że podstawą wykluczenia członka mogą być jedynie czynne działania przeciwko postanowieniom statutu, nie jest wystarczająca jedynie negatywna opinia o członku, którego dotyczy postępowanie o wykluczenie.

Nie sposób uznać za zasadny zarzut nieprawidłowego ustalenia przez Sąd Okręgowy, że treść zawiadomienia o wykluczeniu nie wyjaśniała powodowi przyczyn uznania jego działań za destabilizujących działania Banku. Skorzystanie z ustawowego uprawnienia do żądania zwołania Walnego Zebrania (art. 39 § 2 pkt 2 ustawy Prawo spółdzielcze) nie może bowiem zostać uznane za przyczynę destabilizacji funkcjonowania Banku.

Wbrew stanowisku wyrażonemu w apelacji Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił, że przed podjęciem uchwały o wykluczeniu powoda ze spółdzielni, nie miał on możliwości złożenia wyjaśnień. Skoro powód w związku z zawiadomieniem Rady Nadzorczej pozwanej o terminie wysłuchania powoda wyznaczonym na dzień 17 kwietnia 2013 r. wystosował pismo o poinformowanie go o treści stawianych mu zarzutów, wskazując chęć złożenia wyjaśnień, to zignorowanie przez pozwaną tego pisma stanowi uniemożliwienie powodowi wysłuchania go przed podjęciem uchwały o wykluczeniu.

Zgodnie z art. 24 § 4 ustawy z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (jedn. tekst Dz.U. nr 188 z 2003 r., poz. 1848) organ (spółdzielni), do którego kompetencji należy podejmowanie uchwał w sprawie wykluczenia albo wykreślenia, ma obowiązek wysłuchać zainteresowanego członka spółdzielni. Oczywistym przy tym jest, że obowiązek ten nie może być uważany za bezwzględnie wiążący, niezależnie od okoliczności związanych z wysłuchaniem zainteresowanego członka spółdzielni. Przepis ten należy bowiem rozumieć tak, że **organ spółdzielni ma obowiązek stworzenia zainteresowanemu członkowi możliwości wypowiedzenia się w sprawie wykreślenia czy wykluczenia** (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 8 kwietnia 2009 r., sygn. akt I A Ca 151/09). Okoliczność, na jaką powołuje się pozwana, że w dniu obrad Rady Nadzorczej pozwanej powód był w siedzibie Banku, nie zmienia oceny podjętych przez pozwaną czynności jako uniemożliwiających powodowi wypowiedzenie się w związku z postępowaniem o wykluczenie go ze spółdzielni.

W konsekwencji, zważywszy na nietrafność podniesionych zarzutów o charakterze procesowym, uznać należało, że Sąd nie dopuścił się w przedmiotowej sprawie naruszenia prawa materialnego art. 24 §§ 2, 4 i 5 ustawy Prawo spółdzielcze.

Ubocznie jedynie należy wskazać na prezentowane w orzecznictwie stanowisko, że wykluczenie ze spółdzielni może być dokonane jedynie w przypadku, gdy konkretne, zawinione zachowanie jej członka powoduje, że dalsze pozostawanie w spółdzielni będzie nie do pogodzenia z postanowieniami statutu lub zasadami współżycia społecznego. Naturalne spory pomiędzy członkami spółdzielni lub członkami jej organów nie mogą być natomiast rozwiązywane w tak radykalny sposób jak wykluczenie niektórych ze spierających się osób ze spółdzielni, na podstawie przepisu art. 24 § 2 ustawy z 1982 r. - Prawo spółdzielcze (vide wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 9 września 2015 r., sygn. akt I A Ca 118/15). Zatem nawet nadmierna aktywność powoda jako członka pozwanej nie może uzasadniać podjęcia wobec niego uchwały o wykluczeniu, jeżeli postępowanie jego nie spełnia przesłanek określonych w art. 24 § 2 ustawy prawo spółdzielcze.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku. O kosztach postępowania apelacyjnego rozstrzygnięto zgodnie z art. 98 k.p.c. stosownie do jego wyniku.